

Nr 102.

Av herr **Söderberg m. fl.**, om statsbidrag till avlöning åt vissa lärare och lärarinnor vid av Kungl. Maj:t godkända skyddshem.

Under de senaste åren, då skyddsuppfostringsverksamheten i vårt land avsevärt utvidgats, har kravet på ökat statsbidrag till de av Kungl. Maj:t godkända skyddshemmen, vilka i överensstämmelse med lag angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn 13 juni 1902 ha till uppgift att till vård och fostran emottaga vanartade och försummade barn, gjort sig starkt gällande, särskilt med hänsyn till önskvärdheten av att i någon mån kunna nedbringa landstings och stadsfullmäktiges kostnader för vård av barn i skyddshem. I sådant syfte väcktes vid lagtima riksdagen 1918 av hr Fr. Fant i första kammaren och av hr Jakob Pettersson i andra kammaren lika lydande motioner, vari hemställdes, att riksdagen måtte dels medgiva sådan ändring i avseende å de för beviljande av understöd från förslagsanslaget till uppfostringsanstalter för vanartade och i sedligt avseende försummade barn gällande grunder, att från och med år 1919 måtte av nämnda förslagsanslag utgå till styrelse för skyddshem till bestridande av kostnaderna för varje i skyddshemmet intaget barns vård ett årligt statsbidrag av tvåhundra kronor mot dåvarande etthundra kronor, dels ock besluta att höja det på ordinarie stat uppförda förslagsanslaget från 70,000 kronor till 140,000 kronor.

Riksdagen, som icke kunde bifalla motionerna, enär de icke innehöllo tillräckligt material för frågans bedömande, beslöt, dels att höja det ifrågavarande förslagsanslaget från 70,000 till 80,000 kronor, dels ock att hemställa, det Kungl. Maj:t måtte verkställa erforderlig utredning. I aug. 1918 tillkallade chefen för ecklesiastikdepartementet fem sakkunniga personer, vilka i december samma år efter vederbörlig utredning

framlade ett förslag till ändrade grunder för statsbidrag till uppfostningsanstalter för vanartade och i sedligt avseende försummade barn; och upptogos i 1919 års statsverksproposition i huvudsak de förhöjningar av ifrågavarande statsbidrag, som av de sakkunnige föreslagits. Förhöjningarna biföllos av riksdagen.

Vid övervägande av statsbidrag till av Kungl. Maj:t godkända skyddshem hade sakkunniga även upptagit frågan, huruvida icke statsbidrag jämväl borde utgå till avlöning av de vid dessa anstalter anställda folk- och småskollärare samt folk- och småskollärarinnor på samma sätt som till lärare och lärarinnor vid folk- och småskolor i allmänhet, och att sålunda statsbidraget icke endast skulle omfatta kostnader för bestridande av elevernas underhåll och vård. De sakkunniga framhöllo, att de barn, som intagas på skyddshem, skola enligt lagen 13 juni 1902 15 § 5 mom. »meddelas undervisning, som till omfånget ej må trängre begränsas än gällande folkskolestadga medgiver». Då sålunda dessa barn enligt lag skola meddelas samma undervisning som övriga barn, vilka sistnämnda ju undervisas av lärarepersonal, vars löner staten till större delen bestrider, synes det vara skäligt, att staten till avlöning åt de lärarekrafter, som handhava skolundervisningen vid skyddshemmen, lämna bidrag, motsvarande vad staten lämnar till övriga lärarekrafter i folk- och småskolor. Med hänsyn till önskvärdheten att erhålla så goda lärarekrafter som möjligt vid skyddshemmen, där lärarnas förmåga och personlighet äro av så särdeles stor betydelse och anspråken på deras tjänstgöring avsevärt större än vid vanliga skolor, torde en förändring i här förevarande avseende beträffande lärarekrafternas avlöning vara till gagn, då ju skyddshemsmyndigheterna bliva i tillfälle, där så prövas lämpligt, utöver statsbidraget och minimilönen lämna lönetillägg av sådan storlek, att befattningarna ifråga bliva eftersträfvansvärda. Den ifrågavarande förändringen torde även kunna anses vara önskvärd med hänsyn därtill, att skyddshemmens lärarekrafter på visst sätt erhålla en med övriga lärare mera likartad ställning. Med avseende å berättigande till tjänsteårsberäkning för delaktighet i folkskollärarnas änke- och pupillkassa eller i småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt äro skyddshemmens lärare och lärarinnor i de flesta fall för närvarande i likartad ställning som övriga lärare och lärarinnor. Vid de av landstingen upprättade småskoleseminarierna utgå statsbidrag till bestridande av lärarepersonalens avlöning. I analogi härmed ansågo de sakkunniga, att dylikt bidrag även borde utgå till skyddshemmen under förutsättning, att vederbörande lärare hade full undervisningsskyldighet vid med skyddshem förenad skola och uppbära minst för lärare vid folk- och

småskolor stadgad minimilön. Skolöverstyrelsen, som den 20/2 1919 avlämnade utlåtande i berörda ärende, framhöll, att goda skäl för bifall till de sakkunnigas ifrågavarande förslag förefunnos. Då emellertid föredragande departementschefen vid anmälan i statsrådet den 9 jan. 1919 av de sakkunnigas förslag för reserverande i riksstaten av erforderlig ökning av anslaget till här ifrågavarande anstalter förklarade sig icke då kunna biträda de sakkunnigas förslag i förevarande avseende, ansåg sig skolöverstyrelsen icke för närvarande böra framställa något yrkande på bifall till de sakkunnigas förslag. Departementschefen framhöll dock, att frågan om statsbidrag till lärarepersonalens vid skyddshem avlöning vore av den art, att den sedermera borde upptagas till förnyat övervägande. Statsbidraget i fråga upptogs ej i statsverkspropositionen för år 1919.

Anledningen till departementschefens avstyrkande av de sakkunnigas förslag i fråga om statsbidrag till avlöning åt ifrågavarande lärarepersonal utgjorde, enligt vad departementschefen anförde i Kungl. Maj:ts proposition, att examinerade lärare i mycket olika utsträckning voro anställda vid skyddshemmen, och skulle en förmån av denna art falla i hög grad ojämt och ställa sig mindre rättvis.

Orsaken till att examinerade lärare i mycket olika utsträckning äro anställda vid skyddshemmen torde emellertid kunna förklaras därutav, att en del landsting och stadsfullmäktige hava ansett det bliva alltför dyrbart att anställa här ifrågavarande lärarekrafter i tillräcklig utsträckning. För den händelse statsbidrag skulle komma att utgå till dessa lärarekrafter avlöning efter samma grunder som till lärare och lärarinnor vid folk- och småskolor, vilket skulle medföra ett väl behöfligt nedbringande av landstingens och stadsfullmäktiges kostnader för skyddshemmen, skulle fördelningen av väl kvalificerade lärarekrafter på de olika skyddshemmen helt visst bliva mera jämn. Från såväl landsting som stadsfullmäktige och enskilda skyddshems styrelser har önskvärheten av statsbidrag till lärarepersonalen på många sätt framhållits ej minst under det sistförflutna året, då vårdkostnaderna för eleverna stigit högst avsevärt. Vid den av Föreningen för skyddshemsarbete i november nästlidet år anordnade konferensen för skyddshemspersonal betonades starkt önskvärheten av statsbidrag till lärare och lärarinnor vid skyddshemmen, och uttalades den förhoppningen, att ärendet måtte föreläggas 1920 års riksdag.

De ovannämnde sakkunniga hava enligt ett den 19 december 1918 avgivet betänkande angående ändrade grunder för statsbidrag till uppfostringsanstalter för varnartade och i sedligt avseende försummade barn

beräknat, att statsbidraget till lärares och lärarinnors vid skyddshemmen avlöning skulle för år 1919, under förutsättning att bidraget komme att utgå efter enahanda grunder, som till lärare och lärarinnor vid folk- och småskolor, och vilka de sakkunniga ansågo för sin del skäligt, uppgå till omkring 52,000 kronor. Några större förändringar med avseende å lärarepersonalen ha ej förekommit sedan de sakkunniga avgåvo sitt betänkande. Några nya lärares tjänster ha tillkommit i samband med öppnandet av nya skyddshem. Enligt uppgifter inkomna till Föreningen för skyddshemsarbete, utgör för närvarande antalet vid de av Kungl. Maj:st godkända skyddshem anställda:

folkskollärare	19
folkskollärarynnor	10
småskollärarynnor	3

d. v. s. tillsammans 32, och äro dessa lärarekrafter fördelade på de olika skyddshemmen på följande sätt:

1. Stockholms stads skyddshem för gossar, Skrubba	2 folkskollärare	12. Gräskärr	1 folkskollärare
2. Husby gård	1 småskollärarynna	13. Margretelund	1 »
3. Norby gård	1 folkskollärarynna	14. Älvåsen	1 »
4. Folåsa	1 folkskollärare	15. Åkerby	1 »
5. Höreda	1 folkskollärarynna	16. Gullgruva	{ 1 »
6. Östra Spång	{ 2 folkskollärare	17. Boda	2 folkskollärare
7. Allarp	{ 1 småskollärarynna	18. Altinska skyddshemmet, Stöde	1 folkskollärarynna
8. Sonestorp	2 »	19. Johannisberg	1 folkskollärare
9. Mäshult	2 folkskollärare	20. Sjötorp	1 folkskollärarynna
10. Vrångsholmen	2 »	21. Åkerbrukskolonien Hall	{ 2 folkskollärare
11. Kragehäls	1 folkskollärarynna		{ 1 småskollärarynna

Statsbidrag till dessa lärarekrafter avlöning skulle, för den händelse bidrag skulle utgå efter samma grunder som till lärare och lärarinnor vid folk- och småskolor, uppgå till ett årligt belopp av omkring 56,000 kronor.

De synpunkter, som av ovan berörda sakkunniga framhållits angående önskvärdheten av statsbidrag till lärare och lärarinnor vid skyddshemmen, torde kunna sägas vara fullt riktiga, för det första med hänsyn därtill, att skyddshemmens lärarekrafter på visst sätt erhålla en med övriga lärare mera likartad ställning och förbättrade avlöningsvillkor samt för det andra att möjliggöra ett nedbringande av landstings- och stadsfullmäktiges skyddshemskostnader. Såsom förut framhållits hava lands-

tings- och stadsfullmäktiges ifrågavarande kostnader ej oväsentligt stigit under det sista året, och ett nedbringande av dessa kostnader är av behovet påkallat.

På grund av vad här ovan anförts, tillåta vi oss hemställa,

dels att riksdagen måtte besluta, det statsbidrag till skyddshemsstyrelse för bestridande av avlöning åt folk- och småskollärare samt folk- och småskollärarinnor, anställda vid av Kungl. Maj:t godkända skyddshem, måtte från och med år 1921 utgå efter samma grunder som till lärare och lärarinnor vid folk- och småskolor under förutsättning, att vederbörande lärare och lärarinnor ha full undervisningsskyldighet vid med skyddshem förenad skola och uppbära minst för lärare och lärarinnor vid folk- och småskolor stadgad minimilön, dels ock för nämnda ändamål i 1921 års stat uppföra ett förslagsanslag av 56,000 kronor.

Stockholm den 21 januari 1920.

K. J. Söderberg.

E. Moberger.

Axel Lindkvist.
